

İŞÇİ SINIFININ BAZI ÖZELLİKLERİ

25 Mayıs 2022

Yıldırım Koç

Türkiye işçi sınıfının olası tavrını ve tepkilerini anlayabilmek için, bazı özelliklerine dikkat etmek gereklidir.

Bir özellik, kamu kesiminde istihdamdır. Kamu kesimi istihdamı AKP iktidarları döneminde sürekli olarak düştükten sonra, 2018 yılında birden bire neredeyse iki katına çıktı.

Kamu kesiminde istihdam edilen ücretlilerin sayısı ve oranı da son yıllarda yükseldi. Kamu kesiminde taşeronlar tarafından istihdam edilen işçilerin 2018 yılı Nisan ayında kamu kesimine geçirilmesiyle birlikte, kamu kesiminde toplam istihdam sayısı 2010 yılı birinci çeyreğinde 2 milyon 938 bin iken, 2022 yılı birinci çeyreğinde 4 milyon 921 bin oldu.

Türkiye işçi sınıfının nicel durumunu incelerken dikkate alınması gereken bir olgu da, organize sanayi bölgeleri ve serbest bölgelerdir.

Sanayi Bakanlığı'nın 2021 yılı Mayıs ayı verilerine göre, Türkiye'deki toplam 326 organize sanayi bölgesinde toplam 2.092.209 işçi çalışıyordu. Organize sanayi bölgelerinin işçi sayılarına ilişkin bazı örnekler işçi yoğunlaşmasına açıklık getirecektir. Sanayi Bakanlığı verilerine göre, 2021 yılında İstanbul'da İkitelli Organize Sanayi Bölgesi'nde 200.000 işçi çalışıyordu. Tekirdağ Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'ndeki işçi sayısı 76.755 idi. Kayseri Organize Sanayi Bölgesi'nde 65.000 işçi vardı.

Belirli kentlerde organize sanayi bölgelerinin sayısı fazlaydı ve bu organize sanayi bölgelerindeki toplam işçi sayısı da çok yüksekti. Örneğin, İstanbul'da Deri İhtisas OSB'de 40.000 kişi çalışıyordu. İstanbul'un diğer organize sanayi bölgeleri karmaydı. Anadolu Yakası, Tuzla Kimya Sanayicileri, İkitelli, Dudullu, Beylikdüzü, Birlik ve Tuzla organize sanayi bölgeleriyle birlikte, İstanbul'daki OSB'lerin toplam işçi sayısı 321.282 idi.

2021 yılında Ankara'daki 12 OSB'de 231.001 işçi vardı. Gaziantep ve ilçelerindeki OSB'lerde 213.277 işçi istihdam ediliyordu.

Türkiye'de günümüzde faaliyet gösteren 18 serbest bölgede 2020 yılı Aralık ayı sonu itibariyle çalışan kişi sayısı 79.553 idi.

Günümüzde işçi sınıfının özelliklerinden biri de, örgün eğitim düzeyinin yükselmesi, bilgiye erişim ve haberleşme olanaklarının artmasıdır.

1965 yılında Türkiye'deki 2.989.321 ücretlinin (işçinin ve memurun) 614,3 bini (% 20,6) okuma yazma bile bilmiyordu. 441,8 bini (% 14,8) okuma yazma öğrenmişti; ancak ilkokul mezunu bile olamamıştı. Yalnızca beş yıllık ilkokulu bitirenlerin sayısı 1.328,2 bindi (% 44,4) idi. 198,4 bini (% 6,6) 3 yıllık ortaokul, 107,7 bini (% 3,6) 3 yıllık lise mezunuydu. Geride kalan 299 bin (% 10,0) kişi de meslek okulları, yüksek okullar ve fakülteler mezunuydu.

Diğer bir deyişle, ücretlilerin yüzde 35,4'ü daha beş yıllık ilkokul mezunu bile değildi ve beşte biri okuma yazma bile bilmiyordu.

2019 yılında ise örgün eğitim düzeyi çok daha yüksekti.

TÜİK verilerine göre, 2019 yılında Türkiye'deki 19 milyon 216 bin ücretlinin yalnızca 331 bini (%1,72) okuma yazma bilmiyordu. 488 bini (% 2,54) okuma yazma öğrenmişti; ancak ilkokul mezunu bile olamamıştı. Yalnızca beş yıllık ilkokulu bitirenlerin sayısı 4 milyon 99 bindi (% 21,33). 1 milyon 542 bin kişi orta veya dengi meslek okulu ve 2 milyon 96 bin kişi ilköğretim (8 yıl) mezunuydu. Böylece toplam 3 milyon 638 bin kişi (%18,93) bu durumdaydı. Ücretlilerin yüzde 23,29'u (4 milyon 474 bin kişi) lise ve dengi okul mezunuydu. Yüksekokul veya fakülte mezunlarının sayısı 6 milyon 185 bin, bunların toplam ücretliler içindeki oranı ise yüzde 32,19 idi.

İşçi sınıfını oluşturan kişilerin örgün eğitim düzeyinin yükselmesinin bir nedeni, AKP iktidarında çok sayıda yeni üniversite açılarak, üniversite öğrenci sayısının 8 milyona ulaşmasıdır. Üniversite eğitiminin niteliğinin hızla düştüğü bu dönemde, üniversite önlisans ve lisans diploması alan gençlerin çok büyük bölümü, eğitim gördükleri alanın dışında, bulabildikleri işe girmektedir. Mavi yakalı işçiler arasında üniversite mezunlarının sayısı ve oranı hızla artmaktadır.

Ayrıca, akıllı telefonlar ve sosyal medya aracılığıyla bilgiye erişim ve sosyal medya üzerinden haberleşme ve örgütlenme çok kolaylaşmıştır. Örgün eğitim düzeyi ne olursa olsun, sorun yaşayan işçilerin sosyal medya üzerinden tepki örgütlemesi yaygınlaşmaktadır. Emekliler de bu olanaktan yararlanmaktadır.

Günümüzün işçi sınıfını geçmiş dönemlerdeki durumdan ayıran en önemli özelliklerden biri örgün eğitim düzeyi ve bilgiye erişim olanaklarıdır.